

МАЪНАВИЯТ ЮЛДУЗЛАРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
АБУ РАЙҲОН БЕРУНИЙ НОМЛИ ШАРҚШУНОСЛИК
ИНСТИТУТИ

МАЪНАВИЯТ ЮЛДУЗЛАРИ

(Марказий осийлик машҳур сиймолар,
алломалар, адиблар)

АБДУЛЛА ҚОДИРИЙ НОМИДАГИ ХАЛҚ МЕРОСИ НАШРИЁТИ
ТОШКЕНТ — 2001

Маънавият юлдузлари: (Марказий Осиёлик машҳур сиймолар, алломалар, адиблар)// Тўпловчи ва масъул муҳаррир: М. М. Хайруллаев/.—Тўлдирилган қайта нашр.— Т.: А. Қодирий номидаги халқ мероси нашр., 2001.— 408 б.

Садрлавҳада: ЎзР ФА Абу Райҳон Беруний номли шарқшунослик институти.

Шарқ мамлакатлари... Шарқ фалсафаси... Шарқ мўъжизаси... Жаҳон цивилизациясининг бугунги тараққиётига тамал тошини қўйган буюк Шарқ юзлаб, минглаб даҳоларни етиштиргани ҳеч кимга сир эмас. Бу даҳоларнинг кўпчилиги ҳақида тўлиқ ёки қисман маълумотга эгамиз. Лекин яна бир қанча буюк мутафаккир ва донишмандларимиз борки, улар тўғрисида ҳатто тасаввурга ҳам эга эмасмиз. Ушбу китоб худди шу йўналишга хизмат қилиб, бугунгача ўқувчилар нигоҳидан деярли пинҳон ётган, IX асрдан XX аср бошигача Марказий Осиёда яшаб ижод этган кўплаб аждодларимиз — машҳур шоирлар, фалакшунослар, риёзиётчилар, муҳаддислар ҳаёти ҳақида қисқача маълумот бериб, уларнинг қиёфасини намоён этиши билан маданият ва илм-фан оламига муҳим ҳисса бўлиб қўшилади.

Китоб олий ўқув юртлари талабаларига ва маданий меросимизга қизиққан кенг китобхонлар оммасига мўлжалланган.

ББК 63.3(5У)+72.3

Тўлдирилган қайта нашр

Тўпловчи, нашрга тайёрловчи ва масъул муҳаррир — ЎзР ФА академиги
М. М. ХАЙРУЛЛАЕВ

Тақризчилар: *ЎзРФА академиги А. МУҲАММАДЖОНОВ,
фалсафа фанлари доктори О. ФАЙЗУЛЛАЕВ,
тарих фанлари номзоди О. ЖАЛИЛОВ,
филология фанлари доктори Э. КАРИМОВ*

Китоб Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника Давлат
қўмитасининг моддий ёрдами билан тайёрланди.

M 4702620100—261
M361(04)—2001 — 2001

ISBN 5-86484-072-6

© Абдулла Қодирий номидаги халқ мероси нашриёти, 2001 йил

МУҚАДДИМА

Ўзбекистоннинг мустақилликка эришуви миллий маданиятимиз тарихини ўрганишга, у ҳақида холисона фикр билдиришга катта имкониятлар яратди, осори-атиқа ёдгорликларимизни асраш, миллий қадриятларимизни тиклаш, қадимий бой тарихимизни бир ёқламали ёритиш, чегаралаш, маълум жараён ва илм-фан арбобларининг фаолияти ва хизматини инкор этишдек нотўғри ғоялар ва усуллардан тозалашга, ҳур фикрлиликка шароит туғдирди.

Мадааний меросимизни, ўтмиш қадриятларимизни кенг ва ҳар томонлама ўрганиш Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг маърузаларида бир неча бор таъкидланганидек, ҳозирги миллий маънавиятимизнинг чуқур тарихий илдизларини, шаклланиш босқичлари ва хусусиятларини очиб бериш учун зарурдир. Бу эса, ўз навбатида, миллий онг, миллий ғурур, тарихимиз, ўтмиш авлодлар хизматига ҳурмат-эътиборни, халқ меҳнатига, ватанга севги туйғусини шакллантириш, янги жамиятимизнинг тўғри ривожини, келажагини оқилона белгилаш, юксак демократик давлат қуриш учун хизмат қилади.

«Маънавият юлдузлари» китоби IX асрдан XX асрнинг бошигача бўлган даврда Марказий Осиёда яшаб ижод этган энг йирик мутафаккирлар, шоир-ёзувчилар, донишманд-олимлар, арбоблар ҳақида қисқача маълумотларни ўз ичига олади. Бу маълумотлар кенг ўқувчилар оммасига мўлжалланган мақолалар шаклида баён этилгандир.

Китоб 1995—1997 йиллар давомида нашр этилган уч китоб «Буюк сиймолар, алломалар» тўпламларининг кенг ўқувчилар оммасининг истакларини назарга олган ҳолда тузатиш ва қўшимчалар билан яхлит бир китоб шаклига келтирилиб, нашрга тайёрлашнинг натижасидир.

1999 йилда нашр этилган ушбу китоб кенг омма томонидан жуда яхши қабул қилиниб, қўлма-қўл бўлиб кетди. У маданиятимиз, маънавиятимиз тарихи буйича қўлланма манбаи сифатида ҳам ўқув юртларида фойдаланиб келинмоқда. Китобга бўлган катта эҳтиёж ва таклифларни инобатга олиб, «Маънавият юлдузлари» китоби янги материаллар, маданиятимиз тарихида машҳур, лекин кам ўрганилган сиймолар ҳақидаги маълумотлар, мақолалар билан бойитилиб, қайта на-

шарга тайёрланди. Китобдаги булимлар шарқшунос, тарихчи, файласуф, адабиётшунос, тилишунос олимлар иштирокида ёзилиб, ташкилий, тақриз, муҳокама ва бошқа ишлар эса Ўзбекистон Республикаси ФА Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институтида бажарилган. Биз китобни яратишда иштирок этган барча мутахассис олимларимизга, моддий ва маънавий жиҳатдан яқиндан ёрдам кўрсатган Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника Давлат қўмитаси ва унинг ходимларига ўз миннатдорчилигимизни билдириб, бизнинг ҳаракатларимизни қўллаб-қувватлаганликлари учун мамнун эканлигимизни алоҳида таъкидлаб ўтамиз.

М. М. ХАЙРУЛЛАЕВ,
академик